

Dr. sc. Danijela Vrbljanac*

PRAVO MJERODAVNO ZA POVREDE PRAVA OSOBNOSTI U NOVOM ZMPP-U: JE LI PRIHVAĆENO RJEŠENJE NAJBOLJE?

Uredba (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Uredba Rim II) sadržava pravila o mjerodavnom pravu za izvanugovorne obveze i jedan je od najvažnijih izvora europskoga međunarodnog privatnog prava. Zbog nemogućnosti pronalaska kompromisa u vezi s odgovarajućom poveznicom za povrede prava osobnosti u zakonodavnom postupku donošenja Uredbe Rim II europski zakonodavac odlučio je isključiti povrede prava osobnosti iz polja primjene Uredbe Rim II. Budući da to pitanje nije uređeno relevantnim izvorom europskoga međunarodnog privatnog prava, sudovi svake države članice EU-a primjenjuju nacionalna kolizijska pravila. U Republici Hrvatskoj krajem 2017. godine donesen je novi Zakon o međunarodnom privatnom pravu koji je na snagu stupio u siječnju 2019. godine. Hrvatski je zakonodavac u novom Zakonu odlučio proširiti primjenu Uredbe Rim II i na ona pitanja koja su isključena iz njezina polja primjene, što za posljedicu ima činjenicu da će se na hrvatskim sudovima pravo mjerodavno za povrede prava osobnosti određivati prema općoj odredbi Uredbe Rim II koja se temelji na poveznici mjesta nastanka izravne štete. Iz navedenoga razvidan je utjecaj europskoga prava na hrvatsko međunarodno privatno pravo, ne samo u slučajevima koji ulaze u polje primjene izvora europskoga međunarodnog privatnog prava nego i u slučajevima koji samim tim izvorima nisu pokriveni. Cilj je ovoga rada ispitati je li pristup prihvaćen u novom Zakonu o međunarodnom privatnom pravu najbolji izbor za slučajeve povrede prava osobnosti, posebice imajući u vidu polemike koje su se vodile oko adekvatnosti poveznice mjesta nastanka štete za predmete povrede prava osobnosti tijekom zakonodavnog postupka donošenja Uredbe Rim II.

Ključne riječi: *Europska unija; kolizijska pravila; međunarodno privatno pravo; mjerodavno pravo; prava osobnosti.*

* Dr. sc. Danijela Vrbljanac, poslijedoktorandica, Katedra za međunarodno i europsko privatno pravo, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci (Postdoctoral Researcher, Chair of International and European Private Law, Faculty of Law, University of Rijeka): dvrbljanac@pravri.hr
ORCID ID: orcid.org/0000-0002-1118-5384

1. UVOD

Povrede prava osobnosti pokazale su se kontroverznim pitanjem u odnosu na sva područja doktrinarne podjele europskoga međunarodnog privatnog prava. U kontekstu međunarodne nadležnosti Sud Europske unije (dalje u tekstu: Sud EU-a) u više se navrata bavio pitanjem kako lokalizirati mjesto počinjenja štetne radnje (*locus acti*) i nastanka štetne posljedice (*locus damni*) u predmetima povrede prava osobnosti s obzirom na to da je povrijeđeno dobro nematerijalne prirode.¹ Zbog različitih pristupa uređenju materijalnopravne zaštite prava osobnosti u državama članicama, u postupku donošenja Uredbe Bruxelles I *bis*, predmeti povrede prava osobnosti bili su predloženi kao jedna od iznimaka od automatskog priznavanja sudskih odluka između država članica EU-a.² Što se tiče određivanja mjerodavnog prava, u prilog polemici oko povreda prava osobnosti najbolje svjedoči činjenica da su povrede prava osobnosti isključene iz polja primjene Uredbe (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (dalje u tekstu: Uredba Rim II)³ zbog nemogućnosti postizanja dogovora oko odgovarajuće poveznice.

U radu se prikazuje zakonodavni postupak donošenja Uredbe Rim II u prizmi rasprava u vezi s kolizijskim pravilom za povrede prava osobnosti i razlozi koji su doveli do isključenja te kategorije sporova iz Uredbe Rim II. Osim toga, analizira se uređenje mjerodavnog prava za povrede prava osobnosti u novome hrvatskom Zakonu o međunarodnom privatnom pravu (dalje u tekstu: ZMPP)⁴ i posljedicama odredbe ZMPP-a o primjeni odredaba Uredbe Rim II na sve slučajeve te se ispituje je li takav pristup odgovarajući. U radu se ne definiraju sadržaj i opseg pojma prava osobnosti jer bi to zahtijevalo podrobnije razmatranje materijalnopravnih odredaba, što prelazi okvire ovoga rada kao i pitanja određivanja međunarodne nadležnosti za

¹ Presuda suda od 7. ožujka 1995., *Shevill and Others vs. Presse Alliance*, C-68/93, EU:C:1995:61; presuda od 25. listopada 2011. u povezanim predmetima *eDate Advertising*, C-509/09 i *Olivier Martinez*, C-161/10, EU:C:2011:685; presuda od 10. listopada 2017., *Bolagsupplysningen*, C-194/16, EU:C:2017:766. Navedenim predmetima protumačena je odredba čl. 7., st. 2. Uredbe Bruxelles I *bis* (Uredba (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, SL L 351, 20. 12. 2012., str. 1–32), odnosno prijašnji čl. 5., st. 3. Uredbe Bruxelles I (Uredba Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, SL L 12, 16. 1. 2001., str. 1–23) i Briselske konvencije (Konvencija od 27. rujna 1968. o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima pročišćena inačica, SL C 27, 26. 1. 1998., str. 1–27) prema kojima je za delikte i kvazidelikte međunarodno nadležan sud države u kojoj se dogodio štetni događaj.

² Prijedlog Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o nadležnosti, priznavanju i izvršenju odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (preinačena), Brussels, 14. 12. 2010., COM(2010) 748 final.

³ Uredba (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze („Rim II”), SL L 199, 31. 7. 2007., str. 40–49.

⁴ Zakon o međunarodnom privatnom pravu, NN, br. 101/17.

predmete povrede prava osobnosti te priznanja i ovrhe presuda donesenih u takvim predmetima.⁵

2. UREDBA RIM II I ISKLJUČENJE PRAVA OSOBNOSTI IZ POLJA PRIMJENE

Uredba Rim II prihvaćena je u okviru Europskoga pravosudnog područja u građanskim i trgovačkim stvarima. Zakonodavna je osnova za prihvaćanje Uredbe Rim II čl. 81. Ugovora o funkcioniranju Europske unije⁶ (prijašnji čl. 65. Ugovora o osnivanju Europske zajednice⁷), prema kojemu je europski zakonodavac ovlašten prihvatiti, između ostalih, i mjere koje se odnose na „usklađenost pravila država članica koja se primjenjuju u vezi sa sukobom zakona i sukobom nadležnosti“.⁸ Potreba prihvaćanja Uredbe Rim II leži u činjenici da ispravno funkcioniranje unutarnjeg tržišta zahtijeva unifikaciju kolizijskih pravila država članica kako bi se „poboljšala predvidivost ishoda parnice, pravna sigurnost u pogledu propisa koji se primjenjuju i slobodno kretanje sudskih odluka“.⁹

Odredbom čl. 1. Uredbe Rim II određeno je njezino polje primjene. Njezine se odredbe primjenjuju u građanskim i trgovačkim predmetima izvanugovorne odgovornosti za štetu s međunarodnim elementom. U stavku 2. navedena su pitanja koja su isključena iz njezina polja primjene, među kojima su i „izvanugovorne obveze nastale zbog kršenja privatnosti i osobnih prava, uključujući klevetu“.¹⁰ No, povrede prava osobnosti su, kako je prvotno bilo zamišljeno, trebale biti uključene u polje primjene Uredbe Rim II. Isključenje je rezultat prijepora i nemogućnosti pronalaska kompromisa u vezi s odgovarajućom poveznicom kolizijskog pravila.

Europska je komisija u preliminarnom nacrtu teksta Prijedloga Uredbe Rim II od svibnja 2002. godine predložila da pravo mjerodavno za povredu prava osobnosti bude pravo države uobičajenog boravišta oštećenika.¹¹ Takav prijedlog bio je

⁵ Za više o materijalnoj zaštiti prava osobnosti vidjeti, primjerice, *Brüggemeier*; *Colombi Chiacchi*; *O'Callaghan* (ur.) 2010; *Kozioł*; *Warzilek* (ur.) 2005; *Klarić* (ur.) 2006; *Beverley-Smith*; *Ohly*; *Lucas-Schloetter* 2005. Za više o određivanju međunarodne nadležnosti u predmetima povrede prava osobnosti vidjeti, primjerice, *Vogel* 2014; *Nagy* 2012; *Mankowski* u *Magnus*; *Mankowski* 2016. Za više o priznanju i ovrsi presuda u predmetima povrede prava osobnosti vidjeti, primjerice, *Frigo* u *Pocar*; *Viarengo*; *Villata* 2012, 341–352.

⁶ Ugovor o funkcioniranju Europske unije, pročišćena inačica, SL C 202, 7. 6. 2016., str. 1–388.

⁷ Ugovor o osnivanju Europske zajednice, SL C 340, 10. 11. 1997.

⁸ Za više o Uredbi Rim II vidjeti, primjerice, *Dickinson* 2011; *Huber* (ur.) 2011; *Plender*; *Wilderspin* 2004, 435–781; *Kunda* 2007; *Ahern*; *Binchy* (ur.) 2009.

⁹ Recital 6. Uredbe Rim II.

¹⁰ Čl. 1., st. 2., t. g Uredbe Rim II.

¹¹ Prijevod čl. 7. preliminarnog nacrtu prijedloga Uredbe Rim II od 3. svibnja 2002.:

Članak 7.

Pravo mjerodavno za izvanugovornu odgovornost koja proizlazi iz povrede prava osobnosti, ili privatnosti, ili širenja neistinitih tvrdnji koje povređuju ugled pravo je one države u kojoj oštećenik ima uobičajeno boravište u vrijeme počinjenja izvanugovorne odgovornosti za štetu ili delikta. Vidi Solovay; Reed 2003, Appendix I, III–1.

potkrijepljen argumentom da bi riješio problem koji se pojavljuje kod određivanja međunarodne nadležnosti za povrede prava osobnosti. Naime, u predmetu *Shevill* Sud EU-a pojasnio je kako primjenjivati odredbu o određivanju međunarodne nadležnosti iz Uredbe Bruxelles I *bis*, odnosno tadašnje Uredbe Bruxelles I, u predmetima povrede prava osobnosti preko tradicionalnih medija. Sud EU-a odredio je da je za agregatnu štetu nadležan sud države članice u kojoj izdavač ima svoje sjedište, dok su sudovi država članica u kojima je povrjeđujući sadržaj dostupan nadležni za raspravljanje distributivne štete, odnosno one koja nastaje u državi članici suda.¹² Određujući pravo one države u kojoj je uobičajeno boravište oštećenika, Komisija je htjela izbjeći razdvajanje zahtjeva za naknadu štete na način da prava različitih država u kojima je povrjeđujući sadržaj dostupan budu mjerodavna samo u odnosu na dio štete pretrpljen na području te države.¹³ Komisijin prijedlog naišao je na snažno neodobravanje medijskog lobija. Prigovori koji su isticali rezultat su bojazni da bi moglo doći do situacija u kojima će sudovi morati prihvatiti tužbeni zahtjev protiv izdavača sa sjedištem u državi suda na temelju stranog prava iako je izdavač postupao u skladu s pravilima koja su na snazi u državi suda i nijedan primjerak publikacije nije distribuiran u državi oštećenikova uobičajenog boravišta. Osim toga, kao zamjerka poveznici oštećenikova uobičajenog boravišta navedena je i potencijalna poteškoća u određivanju uobičajenog boravišta poznatih osoba.¹⁴ Treba imati na umu da ti argumenti možda u većoj mjeri odražavaju stanje od prije više od 15 godina kada je razina pravne nesigurnosti u vezi s uobičajenim boravištem ipak bila viša nego danas. U međuvremenu je donesen niz predmeta Suda EU-a, ali i sudova država članica, u kojima su se sudovi bavili pitanjem određivanja uobičajenog boravišta koje se kao poveznica često pojavljuje u izvorima europskoga međunarodnog privatnog prava s obiteljskopравnim predznakom.¹⁵

¹² Presuda od 7. ožujka 1995., *Shevill and Others vs. Presse Alliance*, C-68/93, EU:C:1995:61. Pojmove „distributivne štete“ i „distributivne nadležnosti“ te „agregatne štete“ i „agregatne nadležnosti“ u kontekstu europskoga međunarodnog privatnog prava izvanugovorne odgovornosti za štetu prvi je put upotrijebila Kunda, Ivana. Vidjeti *Kunda*; *Vrbljanac* 2016, 741.

¹³ Vidjeti prijedlog Uredbe Rim II, COM(2003) 427 final, Brussels, 22. 7. 2003., str. 1–40, dostupno na European Parliament/Legislative Observatory, [http://www.europarl.europa.eu/registre/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2003/0427/COM_COM\(2003\)0427_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/registre/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2003/0427/COM_COM(2003)0427_EN.pdf) (8. 2. 2019.), str. 18.

¹⁴ Prijedlog Uredbe Rim II, str. 18.

¹⁵ Vidjeti, primjerice, presuda od 2. travnja 2009., C-523/07, A, EU:C:2009:225; presuda od 22. prosinca 2010., C-497/10 PPU, *Mercredi vs. Chaffe*, EU:C:2010:829; presuda od 9. listopada 2014., C-376/14 PPU, C. vs. M., EU:C:2014:2268; presuda od 15. veljače 2017., C-499/15 PPU, *W. and V. vs. X.*, EU:C:2017:118; presuda od 8. lipnja 2017., C-111/17 PPU, *O. L. vs. P. Q.*, EU:C:2017:436; presuda *Merinos vs. Merinos* [2007] 2 FLR 1008; presuda *Tan vs. Choi* [2014] EWCA Civ 251.

Nešto su stariji predmeti u kojima se Sud EU-a bavio pitanjem uobičajenog boravišta, primjerice, presuda od 11. studenoga 2004., *Adanez-Vega*, C-372/02, EU:C:2004:705; presuda od 25. veljače 1999., *Swaddling*, C-90/97, EU:C:1999:96; presuda od 8. srpnja 1992., *Knoch vs. Bundesanstalt für Arbeit*, C-102/91, EU:C:1992:303; presuda od 15. rujna 1994., *Magdalena Fernández vs. Commission*, C-452/93 P, EU:C:1994:332. Za više o određivanju uobičajenog boravišta vidi također *Bouček* 2015, 891–903.

Iz tog je razloga Komisija izmijenila prijedlog kolizijskog pravila na način na koji je pravilo bilo predstavljeno u Prijedlogu Uredbe Rim II. Čl. 6., st. 1. Prijedloga Uredbe Rim II koji se odnosi na pravo mjerodavno za povrede prava osobnosti i privatnosti upućuje na primjenu općeg pravila iz čl. 3. Prijedloga Uredbe Rim II. Prema općem pravilu¹⁶ pravo mjerodavno za izvanugovornu odgovornost pravo je one države u kojoj je šteta nastala ili je vjerojatno da će nastati (*lex loci damni*). Drugi stavak istoga članka propisuje iznimku od primjene *lex loci damni*. Ako štetnik i oštećenik imaju uobičajeno boravište u istoj državi, mjerodavno je pravo te države. Izbjegavajuća klauzula iz st. 3. omogućava izbjegavanje primjene prava obiju država u korist prava one države s kojom je spor u očigledno užoj vezi. Prema čl. 6., st. 1. Prijedloga Uredbe Rim II, ako je pravo određeno u čl. 3. suprotno temeljnim pravima države suda, sud može primijeniti svoje pravo (*lex fori*). Iznimkom propisanom u čl. 6., st. 1. Prijedloga Uredbe Rim II o mogućnosti primjene *lex fori* htjelo se doskočiti situacijama u kojima bi sudovi morali donijeti presudu protiv izdavača sa sjedištem u državi suda iako je izdavač postupao u skladu s pravilima foruma.¹⁷ No, iznimka se čini suvišnom, imajući u vidu zaštitni mehanizam koji određuje odredba o javnom poretku iz čl. 26. Uredbe Rim II, odnosno čl. 22. Prijedloga Uredbe Rim II.

Budući da je tako sročeno pravilo ponovno kritizirao medijski lobi¹⁸, Europski parlament na prvom je čitanju izmijenio kolizijsko pravilo. Prema prijedlogu Europskog parlamenta pravo mjerodavno za povrede prava osobnosti i privatnosti pravo je one države u kojoj nastupaju ili je najizglednije da će nastupiti najvažniji element ili elementi povrede ili štete.¹⁹ Primjena navedenoga prava može se izbjeći u

¹⁶ Prijevod čl. 3. Prijedloga Uredbe Rim II (opće pravilo):

1. Pravo mjerodavno za izvanugovornu obvezu pravo je države u kojoj je šteta nastala ili je izgledno da će nastati, bez obzira na državu u kojoj je nastao štetni događaj i bez obzira na državu ili države u kojima je nastala neizravna štetna posljedica tog događaja.

2. Međutim, ako osoba za koju se tvrdi da je odgovorna i osoba koja je pretrpjela štetu imaju uobičajeno boravište u istoj državi u trenutku nastanka štete, izvanugovorna obveza bit će podvrgnuta pravu te države.

3. Bez obzira na stavke 1. i 2., kada je iz svih okolnosti slučaja očito da je izvanugovorna obveza u očigledno užoj vezi s drugom državom, pravo te države će se primjenjivati. Očigledno uža veza s drugom državom može se temeljiti na postojećem odnosu između stranaka, kao što je ugovor koji je uže povezan s izvanugovornom obvezom o kojoj je riječ.

¹⁷ Vidi *Working Document on the amendment of Regulation (EC) No 864/2007 on the law applicable to non-contractual obligations (Rome II)*, Committee on Legal Affairs, Rapporteur: Diana Wallis, 23. 6. 2010., dostupno na European Parliament,

http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/juri/dv/romeii_23062010_/romeii_23062010_en.pdf (8. 2. 2019.), str. 3.

¹⁸ Bach u Huber 2011, 53.

¹⁹ Odluka Europskog parlamenta u prvom čitanju, *European Parliament legislative resolution on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on the law applicable to non-contractual obligations ("Rome II")* (COM(2003)0427 – C5-0338/2003 – 2003/0168(COD)), 6. 7. 2005., T6-0284/2005, dostupno na European Parliament/Legislative Observatory, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P6-TA-2005-284> (8. 2. 2019.).

korist primjene prava države s kojom je spor očigledno uže povezan. Na postojanje očigledno uže veze utječu čimbenici kao što su država kojoj su publikacija ili emitiranje namijenjeni, jezik publikacije, podatak o količini prodaje ili opsegu publike u određenoj državi, promatrano u odnosu na ukupnu količinu prodaje i publiku ili kombinacija tih čimbenika. Izriekom je bilo propisano da bi se to pravilo *mutatis mutandis* trebalo primjenjivati na publikacije na internetu. Prema prijedlogu Europskog parlamenta pravo države izdavačeva uobičajenog boravišta ostaje mjerodavno za pravo na odgovor i slične mjere. Dodan je stavak 3. prema kojemu je pravo države uobičajenog boravišta izdavača mjerodavno za povrede prava osobnosti i privatnosti koje nastaju kao posljedica postupanja s osobnim podacima. Opravdanje koje je bilo ponuđeno uz prijedlog izmjene jest da bi takvo pravilo bilo u skladu s presudom Suda EU-a u predmetu *Shevill* te da bi više odgovaralo „situacijama za koje se može smatrati da su u očigledno užoj vezi s državom glavnog mjesta objave“. Bilo je također istaknuto da osigurava veću razinu pravne sigurnosti za izdavače, uključujući i one koji objavljuju na internetu.²⁰

Budući da je prijedlog izmjene bio velik preokret u odnosu na pravilo koje je prvotno bilo predloženo, i to u korist medija, što bi prouzročilo neravnotežu među suprotstavljenim stranama, Komisija je odbila prihvatiti tako sročenu odredbu. Smatrala je da favorizira izdavače i ne odražava pristup prihvaćen u većini država članica.²¹ Rezultat toga bila je činjenica da su iz Izmijenjenog prijedloga Uredbe

Prijevod čl. 5.:

1. Što se tiče prava mjerodavnog za izvanugovornu obvezu koja proizlazi iz povrede privatnosti ili prava koja se odnose na osobnost, mjerodavno je pravo države u kojoj je nastao ili je vjerojatno da će nastati najvažniji element ili elementi povrede ili štete.

Ako je povreda prouzročena objavom u tiskanom obliku ili emitiranjem, državom u kojoj je nastao ili je vjerojatno da će nastati najvažniji element ili elementi povrede ili štete smatrat će se država kojoj je objava ili emitiranje primarno usmjereno, ili, ako to nije očito, država u kojoj se izvršava urednička kontrola i pravo te države bit će mjerodavno. Država prema kojoj su objava ili emitiranje usmjereni određivat će se na temelju, posebice, jezika objave ili emitiranja, ili količinom prodaje, ili opsegom publike u određenoj državi promatrano u odnosu na ukupnu količinu prodaje, ili opseg publike, ili kombinaciju tih čimbenika.

Odredba je *mutatis mutandis* primjenjiva na objave na internetu i ostalim elektroničkim mrežama.

2. Pravo mjerodavno za pravo na odgovor, ili odgovarajuću mjeru i za bilo koju preventivnu mjeru, ili mjeru kojom se traži zabrana postupanja protiv izdavača ili nakladnika glede sadržaja publikacije ili emitiranja pravo je one države u kojoj izdavač ili nakladnik ima uobičajeno boravište.

3. Stavak 2. također se primjenjuje na povredu privatnosti ili prava koja se odnose na osobnost, a rezultat su postupanja s osobnim podacima.

Vidi također Wallis u Ahern; Binchy 2009, 4–5.

²⁰ Vidi Izvješće Odbora *Committee report tabled for plenary, 1st reading/single reading*, A6-0211/2005, 27. 6. 2005. dostupno na European Parliament/Legislative Observatory, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&mode=XML&reference=A6-2005-211&language=EN> (8. 2. 2019.).

²¹ Vidi Wallis, Diana, *Working Document on the amendment of Regulation (EC) No 864/2007 on the law applicable to non-contractual obligations (Rome II)*, 23. 6. 2010., dostupno na European Parliament/Legislative Observatory, http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/juri/dv/romeii_23062010_/romeii_23062010_en.pdf (8. 2. 2019.), str. 3.

Europskog parlamenta i Vijeća o pravu mjerodavnom za izvanugovorne obveze²² medijski i slični delikti bili isključeni i čl. 6. bio je izbrisan dok su ostale povrede privatnosti bile podvrgnute općem pravilu u čl. 5.²³ U čl. 1., st. 2. o materijalnom polju primjene Uredbe dodana je podtočka (h) prema kojoj su „povrede prava osobnosti i privatnosti od medija“ isključene iz polja primjene Uredbe.

Zajednički stav Vijeća od 25. rujna 2006. u vezi s prihvaćanjem Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o pravu mjerodavnom za izvanugovorne obveze²⁴ koji je nakon toga objavljen sugerirao je da navedeno isključenje ne bi trebalo biti ograničeno samo na povrede koje su počinili mediji, nego sve povrede prava osobnosti i privatnosti²⁵, a razlog je tomu bila nemogućnost postizanja dogovora o definiciji medija.

U sljedećoj fazi zakonodavnog postupka, odluci Europskog parlamenta u drugom čitanju²⁶, kolizijsko pravilo za povrede prava osobnosti i privatnosti ponovno je bilo dodano u istome obliku kao i u prijedlogu odluke Europskog parlamenta u prvom čitanju.²⁷ Vijeće je odbilo takvu izmjenu. Prema Izvješću Odbora za mirenje od 28. lipnja 2007. delegacija Europskog parlamenta odlučila je povući svoje izmjene koje se odnose na povrede prava osobnosti i privatnosti, posebice one koje se odnose na povredu ugleda širenjem neistinitih tvrdnja u medijima jer nije bilo moguće pronaći kompromis koji prihvaćaju sve države članice.²⁸ Dogovoreno je da će Komisija dati

²² Izmijenjeni prijedlog Uredbe Rim II, *Amended proposal for a European Parliament and Council Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations ("Rome II")*, Brussels, 21. 2. 2006., COM(2006) 83 final, dostupno na European Parliament/Legislative Observatory, [http://www.europarl.europa.eu/registre/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2006/0083/COM_COM\(2006\)0083_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/registre/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2006/0083/COM_COM(2006)0083_EN.pdf) (8. 2. 2019.).

²³ Amandman 57, Izmijenjeni prijedlog Uredbe Rim II, str. 6.

²⁴ *Common Position adopted by the Council with a view to the adoption of a Regulation of the European Parliament and of the Council on the law applicable to non-contractual obligations ("Rome II")*, dostupno na European Parliament/Legislative Observatory, http://register.consilium.europa.eu/content/out?lang=EN&typ=SET&i=ADV&RESULTSET=1&DOC_ID=9751%2F06&DOC_LANCD=EN&ROWSPP=25&NRROWS=500&ORDERBY=DOC_DATE+DESC (8. 2. 2019.).

²⁵ Art. 1(2)(g) of the *Common Position adopted by the Council with a view to the adoption of a Regulation of the European Parliament and of the Council on the law applicable to non-contractual obligations ("Rome II")*, dostupno na European Parliament/Legislative Observatory, http://register.consilium.europa.eu/content/out?lang=EN&typ=SET&i=ADV&RESULTSET=1&DOC_ID=9751%2F06&DOC_LANCD=EN&ROWSPP=25&NRROWS=500&ORDERBY=DOC_DATE+DESC (8. 2. 2019.).

²⁶ *European Parliament decision in second reading, T6-0006/2007, European Parliament legislative resolution on the Council common position with a view to the adoption of a Regulation of the European Parliament and of the Council on the law applicable to non-contractual obligations ("Rome II") (9751/7/2006 – C6-0317/2006 – 2003/0168(COD))*, 18. 1. 2007., dostupno na European Parliament/Legislative Observatory, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P6-TA-2007-6> (8. 2. 2019.).

²⁷ Vidi čl. 7., *European Parliament legislative resolution on the Council common position with a view to the adoption of a regulation of the European Parliament and of the Council on the law applicable to non-contractual obligations ("Rome II") (9751/7/2006 – C6-0317/2006 – 2003/0168(COD))*, (*Violations of privacy and rights relating to the personality*).

²⁸ *Report of 28 June 2007 on the joint text approved by the Conciliation Committee for a regulation of the European Parliament and of the Council on the law applicable to non-contractual obligations ("Rome II")*

izraditi studiju o tom pitanju do 2008. godine koja će poslužiti kao temelj za pronalazak odgovarajućeg rješenja u kasnijoj fazi.²⁹

Studija pod nazivom Comparative Study on the Situation in the 27 Member States as Regards the Law Applicable to Non-Contractual Obligations Arising Out of Violations of Privacy and Rights Relating to Personality (dalje u tekstu: studija Mainstrat)³⁰ objavljena je u veljači 2009. godine. Studija Mainstrat daje pregled regulacije povrede prava osobnosti u državama članicama EU-a uz iznimku Hrvatske koja je pristupila EU-u nakon objave studije. U studiji Mainstrat ponuđeno je više rješenja problematici odabira odgovarajuće poveznice za povrede prava osobnosti. Prvo je od njih zadržavanje *statusa quo* i napuštanje ideje o unificiranom kolizijskom pravilu, koje je ocijenjeno neprihvatljivim jer bi bilo suprotno uspostavi europskoga pravosudnog područja u građanskim stvarima i ispravnu funkcioniranju unutarnjeg tržišta. Poveznica koja bi se temeljila na sjedištu izdavača doimala se nepravednom u odnosu na oštećenike jer oštećenici ne mogu predvidjeti iz koje će države njihovo pravo osobnosti biti povrijeđeno. S druge strane, odabir *locus damni* kao relevantna kriterija određeno je kao pogodno rješenje koje bi slijedilo načelo iz općeg pravila Uredbe Rim II. Konačno, predložena je i mogućnost harmoniziranja materijalnih pravila o povredi prava osobnosti s ciljem postizanja minimalnog standarda zaštite koji bi služio kao „dodatak“ unificiranomu kolizijskom pravilu. Autori studije Mainstrat istaknuli su pristup donošenja direktive koja bi jamčila minimalnu zaštitu na materijalnopravnoj razini oštećenicima čija su prava osobnosti povrijeđena i prihvaćanje unificiranoga kolizijskog pravila koje se temelji na kriteriju *locus damni*.³¹

3. PRAVO MJERODAVNO ZA POVREDE PRAVA OSOBNOSTI U HRVATSKOME ZAKONODAVSTVU

Zbog nepostojanja unificiranoga kolizijskog pravila o pravu mjerodavnom za povrede prava osobnosti na razini Europske unije svaka država članica primjenjuje kolizijska pravila nacionalnog podrijetla za određivanje mjerodavnog prava za tu kategoriju sporova.

Dana 29. siječnja 2019. godine u Republici Hrvatskoj na snagu je stupio ZMPP koji je zamijenio dotadašnji Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja

(PE-CONS 3619/2007–C6-0142/2007–2003/0168(COD)), dostupno na European parliament/Legislative Observatory, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&mode=XML&reference=A6-2007-257&language=EN> (8. 2. 2019.).

²⁹ Za više o zakonodavnom postupku donošenja Uredbe Rim II vidjeti, primjerice, *Illmer u Huber* 2011, 24–28; *Dickinson* 2011, 22–60; *Plender*; *Wilderspin* 2009, 461–464; *Nagy* 2012, 278–283; *Bouček* 2008, 293–295.

³⁰ Studija Mainstrat, JLS/2007/C4/028, završno izvješće.

³¹ Studija Mainstrat, str. 140–150.

u određenim odnosima (dalje u tekstu: ZRSZ).³² Budući da ZRSZ datira još iz 1982., ZMPP je donesen kako bi modernijim pravnim rješenjima odgovorio na društveni i tehnološki razvoj koji se u međuvremenu zbio.³³

ZMPP ne sadržava posebnu odredbu o pravu mjerodavnom za povrede prava osobnosti pa se primjenjuje odredba o pravu mjerodavnom za izvanugovorne odredbe koja se nalazi u čl. 26. ZMPP-a. Prema st. 1. te odredbe pravo mjerodavno za izvanugovorne obveze određuje se prema Uredbi Rim II unutar njezina polja primjene. Što se tiče pitanja koja su isključena iz polja primjene Uredbe Rim II, čl. 26., st. 2. određuje da se mjerodavno pravo, ako nije određeno drugim zakonom ili međunarodnim ugovorom na snazi u Republici Hrvatskoj, određuje prema odredbama Uredbe Rim II. Iz navedenoga slijedi da je ZMPP proširio primjenu odredaba Uredbe Rim II i na ona pitanja koja su poljem primjene Uredbe isključena, kao što su to povrede prava osobnosti. Odredba Uredbe Rim II koja služi za određivanje prava mjerodavnog za povrede prava osobnosti opće je pravilo iz čl. 4. koje se primjenjuje pod uvjetom da stranke nisu izabrale mjerodavno pravo.³⁴ Prema čl. 4. u prvom se redu primjenjuje, ako štetnik i oštećenik imaju zajedničko uobičajeno boravište, pravo te države. Ako to nije slučaj, mjerodavno je pravo one države gdje je nastala izravna štetna posljedica³⁵, uz mogućnost primjene izbjegavajuće klauzule u odnosu na prava obiju država.

Do donošenja ZMPP-a prava osobnosti bila su podvrgnuta odredbi čl. 28. ZRSZ-a. Prema st. 1. te odredbe za izvanugovornu odgovornost za štetu, ako za pojedine slučajeve nije drukčije određeno, mjerodavno je pravo mjesta gdje je radnja izvršena ili pravo mjesta gdje je posljedica nastupila, ovisno o tome koje je od ta dva prava povoljnije za oštećenika. Prema starijoj doktrini pojam štete uključuje ne samo direktnu štetu nego i indirektnu.³⁶ Postojala je opravdana dvojba treba li pojam štete tumačiti toliko ekstenzivno imajući u vidu da isti pojam za potrebe međunarodne nadležnosti obuhvaća samo direktnu štetu.³⁷ No, Vrhovni je sud potvrdio takvo

³² Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima, NN, br. 53/91, 88/01.

³³ Ocjena stanja i osnovna pitanja koja se uređuju Zakonom o međunarodnom privatnom pravu te posljedice koje će donošenjem Zakona proisteći, dostupno na <https://esavjetovanja.gov.hr/Documents/Download?documentId=3789> (8. 2. 2019.).

³⁴ Vidi čl. 14. Uredbe Rim II.

³⁵ Dok kod određivanja međunarodne nadležnosti za predmete izvanugovorne odgovornosti za štetu prema čl. 7., st. 2. Uredbe Bruxelles I bis vrijedi načelo ubikviteta, odnosno nadležni su sudovi država članica gdje je počinjena štetna radnja i izravna štetna posljedica (vidi presudu od 30. studenoga 1976., *Handelskwekerij G. J. Bier BV vs. Mines de potasse d'Alsace SA*, EU:C:1976:166), kod određivanja mjerodavnog prava za izvanugovornu odgovornost za štetu prema odredbi čl. 4. Uredbe Rim II relevantno je samo mjesto nastanka izravnih štetnih posljedica.

³⁶ *Knežević u Dika; Knežević; Stojanović* 1991, 100.

Vidi presude Privrednog suda Hrvatske, PŽ-335/92 od 24 ožujka 1992., *Praxis Iuridica Mercatoria*, br. 1, 1994., str. 207 i PŽ-1010/93 od 18. svibnja 1993., *Praxis Iuridica Mercatoria*, br. 1, 1994., str. 208.

³⁷ *Kunda* 2008, 501–502.

tumačenje.³⁸ Posebnost je kolizijskog pravila za izvanugovornu odgovornost iz ZRSZ-a čl. 28., st. 3. koji propisuje da je za protupravnost radnje mjerodavno pravo mjesta gdje je radnja izvršena ili gdje je posljedica nastupila, a ako je radnja izvršena ili je posljedica nastupila na više mjesta – dovoljno je da je radnja protupravna po pravu bilo kojega od tih mjesta. U usporedbi sa ZMPP-om, položaj oštećenika prema ZRSZ-u bio je povoljniji, a razlog je dvojake prirode. Kao prvo, ZRSZ je utjelovljivao načelo povoljnosti (*favor laesi*) prema kojemu je, u distancijskim deliktima, sud morao po službenoj dužnosti usporediti koje je pravo povoljnije za oštećenika: pravo države gdje je počinjena štetna radnja, pravo države gdje je nastupila izravna štetna posljedica ili pak pravo države gdje je nastupila neizravna štetna posljedica. Kao drugo, odredba o protupravnosti omogućavala je oštećeniku i naknadu štete pretrpljene u državama u kojima postupanje štetnika ne bi bilo protupravno, što je prouzročilo pravnu nesigurnost za štetnika koji je morao djelovati ne samo u skladu s pravom države u kojoj čini neku radnju, nego s pravom svake države u kojoj ta radnja može proizvesti učinak.³⁹ Stupanjem na snagu ZMPP-a položaj štetnika poboljšao se u smislu predvidljivosti mjerodavnog prava, a time i konačnog ishoda spora.

4. PRIMJERENOST POVEZNICE MJESTA NASTANKA ŠTETE ZA POVREDE PRAVA OSOBNOSTI

Proširenjem polja primjene Uredbe Rim II i na ona pitanja koja su njome isključena hrvatski se zakonodavac za povrede prava osobnosti opredijelio za poveznicu mjesta nastanka štete. Općenito, prikladnost takve poveznice u predmetima izvanugovorne odgovornosti za štetu opravdava se pravnom sigurnošću i činjenicom *da* postiže odgovarajuću ravnotežu između štetnika i oštećenika. Mjesto počinjenja štetne radnje je s druge strane često nepredvidljivo za žrtvu i podložno utjecaju štetnika, dok je mjesto nastanka indirektno štete, pak, nepredvidljivo za štetnika i podložno utjecaju oštećenika.⁴⁰

U kontekstu predmeta povrede prava osobnosti opredjeljenje za poveznicu mjesta nastanka štete podrazumijeva da će kao mjerodavno biti odabrano pravo one države u kojoj je za oštećenika nastupila materijalna i/ili nematerijalna šteta. To može

³⁸ Presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske VSRH Rev 1045/2007-2 od 6. veljače 2008. U predmetu u kojem je tužitelj pretrpio tjelesne ozljede na skijanju u Austriji i poslije je hospitaliziran u Hrvatskoj, Vrhovni sud Republike Hrvatske potvrdio je stav nižeg suda da je mjerodavno pravo hrvatsko. Sud je uspoređivao materijalne odredbe hrvatskog i austrijskog prava i zaključio da je hrvatsko povoljnije za tužitelja.

³⁹ Tomljenović 1998, 195; Matić 1967, 287.

⁴⁰ Bach u Huber 2011, 71–72.

Uključivanje mjesta počinjenja štetne radnje u kolizijsko pravilo o šteti u okolišu (čl. 7. Uredbe Rim II) iznimka je koja je opravdana načelom otklanjanja štete na izvoru i načelom onečišćivač plaća. Vidi recital 25. Uredbe Rim II. Vidi i Fuchs u Huber 2011, 204 i Kunda 2012, 507–527.

biti država gdje je oštećeniku raskinut radni odnos, u kojoj je došlo do razvoda braka, u kojoj je najširi krug javnosti upoznat s povrjeđujućim sadržajem i kao rezultat ima drukčiju sliku i mišljenje o oštećeniku itd. Mediji su kritizirali poveznice koje favoriziraju oštećenike, u koje ulazi i poveznica mjesta nastanka štete, tvrdeći da su nepredvidljive i negativno utječu na slobodu izražavanja.⁴¹ No takav se argument ne čini uvjerljivim. Mediji ostvaruju prihod od objavljivanja sadržaja, pa se teret utvrđivanja gdje bi potencijalno mogla nastati šteta i sadržaja mjerodavnog prava ne čini kao nerazuman. Kada mediji objavljuju informaciju o nekom, mogu predvidjeti gdje bi sadržaj koji objavljuju mogao najviše utjecati na pojedinca i prouzročiti mu štetu. S druge strane, oštećenik najčešće ne zna da će sadržaj koji povrjeđuje njegova ili njezina prava osobnosti biti objavljen, a kamoli tko će takav sadržaj objaviti te gdje je sjedište ili prebivalište objavljivača. Upravo iz tog razloga poveznica koja favorizira oštećenika vraća ravnotežu u taj odnos i pogodnija je od poveznica koje favoriziraju štetnika, kao što su štetnikovo sjedište ili prebivalište, ili poveznica najvažnijih elemenata štete ili povrede.⁴² Kao svojevrsan kompromis u doktrini su svoje mjesto našli i prijedlozi kolizijskih pravila koji počivaju na mjestu nastanka štete u kombinaciji s korektivom prema kojemu se primjenjuje pravo države uobičajenog boravišta štetnika ako štetnik nije mogao predvidjeti da će njegova radnja proizvesti posljedice u državi gdje je šteta nastala.⁴³

Kolizijsko pravilo u ZMPP-u načelno slijedi načelo poveznice koju je predložila Komisija u preliminarnom nacrtu teksta Uredbe Rim II iako je potonja konkretizirala mjesto nastanka štete za povrede prava osobnosti povezujući ga s mjestom uobičajenog boravišta oštećenika, dakle državom u kojoj oštećenik ima središte svojih životnih interesa. Činjenica da se hrvatski zakonodavac opredijelio za poveznicu nastanka štete ne konkretizirajući gdje šteta nastaje u tim predmetima nedostatak je tog pristupa. Budući da su prava osobnosti nematerijalno dobro⁴⁴, tako sročena odredba ne pomaže sudu u lokalizaciji nastanka štete. Iako to čini odredbu fleksibilnom i ostavlja diskreciju sudu, postoji rizik da će različiti sudovi na različite načine određivati gdje nastaje šteta pravima osobnosti.⁴⁵ Također, takva formulacija

⁴¹ *Magallón* 2010, dostupno na Conflict of Laws, <http://conflictoflaws.net/2010/country-of-origin-versus-country-of-destination-and-the-need-for-minimum-substantive-harmonisation/> (8. 2. 2019.).

⁴² Za sličan argument vidi *Magallón* 2010 i *Nagy* 2012, 286.

⁴³ *Von Hein* 2010, dostupno na Conflict of Laws, <http://conflictoflaws.net/2010/von-hein-on-rome-ii-and-defamation/> (9. 2. 2019.). Von Heinov prijedlog dočekan je s odobravanjem doktrine. Vidi *Kenny; Heffernan* 2015, 340. Von Heinov prijedlog iznesen je i u dokumentu Wallis, Diana, *Working paper on the amendment of Regulation (EC) No 864/2007 on the law applicable to non-contractual obligations (Rome II) - Work in progress*, 23. 5. 2011., http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/juri/dv/836/836983/836983_en.pdf (12. 2. 2019.), str. 4–5.

⁴⁴ Vidi *Vodinelic* 2003, 52.

⁴⁵ Za suprotno mišljenje, prema kojemu bi opće pravilo Uredbe Rim II bilo primjereno slučajevima povrede prava osobnosti vidi *Boskovic* 2010, dostupno na Conflict of Laws, <http://conflictoflaws.net/2010/boskovic-on-rome-ii-and-defamation/> (8. 2. 2019.).

kolizijskog pravila ostavlja mogućnost da prava više država budu mjerodavna, što nije najpogodnije rješenje s aspekta pravne sigurnosti.⁴⁶ Iz navedenoga slijedi da bi uobičajeno boravište oštećenika možda bilo primjerenija poveznica u predmetima povrede prava osobnosti. Osim Komisije u preliminarnom prijedlogu Uredbe Rim II, ta je poveznica predložena u studiji Mainstrat, ali i njemačkoj doktrini.⁴⁷

U obrazloženju koje je pratio novi ZMPP nije bilo riječi o tomu zašto se hrvatski zakonodavac opredijelio za primjenu Uredbe Rim II i na predmete koji su njezinim poljem primjene isključeni ni o posljedici primjene općeg pravila na predmete prava osobnosti. No, taj se propust vjerojatno može opravdati činjenicom da u Hrvatskoj još nema predmeta povrede prava osobnosti s međunarodnim elementom, pa je za sada izostanak rasprave o najpogodnijoj poveznici u tim predmetima rezultat pragmatičnosti i učinkovitosti.

5. ZAKLJUČAK

U novom ZMPP-u koji je u siječnju 2019. zamijenio ZRSZ hrvatski se zakonodavac opredijelio za pristup prema kojemu se za sve slučajeve izvanugovorne odgovornosti za štetu s međunarodnim elementom primjenjuju odredbe Uredbe Rim II, čak i ako je riječ o kategorijama sporova koje su isključene iz polja primjene Uredbe Rim II. Jedna su od takvih kategorija i povrede prava osobnosti glede kojih nije bilo moguće postići konsenzus u vezi s najprimjerenijim kolizijskim pravilom u zakonodavnom postupku donošenja Uredbe Rim II. Hrvatski sudovi za te će predmete mjerodavno pravo određivati prema općoj odredbi Uredbe Rim II koja se temelji na poveznici mjesta nastanka štete. Time se hrvatski zakonodavac približio poveznici uobičajenog boravišta oštećenika koja je u preliminarnom tekstu Prijedloga Uredbe Rim II i bila predviđena u posebnome kolizijskom pravilu za povrede prava osobnosti. Uobičajeno boravište oštećenika može se shvatiti kao konkretizacija mjesta nastanka štete jer kod povreda prava osobnosti šteta za pojedinca nastaje u državi gdje oštećenik ima središte svojih životnih interesa. Obje spomenute poveznice vraćaju ravnotežu u odnos između štetnika i oštećenika, no s aspekta predvidljivosti mjerodavnog prava, a time i konačnog rješenja spora, uobičajeno boravište oštećenika čini se kao primjerenije rješenje. No, pristup hrvatskog zakonodavca koji se u postupku donošenja ZMPP-a nije bavio razmatranjima je li poveznica mjesto nastanka štete najprimjerenija za povrede prava osobnosti, može se, barem za sada, opravdati neučestalosti te vrste sporova u Republici Hrvatskoj.

⁴⁶ Campiglio je također mišljenja da korištenje općim pravilom iz Uredbe Rim II možda i nije najpogodnije rješenje iz perspektive pravne sigurnosti jer može dovesti do primjene prava više država kao mjerodavnih. Vidjeti Campiglio 2015, 863.

⁴⁷ Vogel 2014, 226–231; *Hamburg Group for Private International Law* 2003, 24–25.

LITERATURA

1. Sellier. European Law Publishers. Minhen. 28-58.
2. Beverley-Smith, H.; Ohly, A.; Lucas-Schloetter, A. (ur.). (2005). *Privacy, Property and Personality*. Cambridge University Press. Cambridge.
<https://doi.org/10.1017/CBO9780511495243>
3. Boskovic, O. (2010). *Boskovic on Rome II and Defamation* (posted by Gilles Cuniberti), 20. srpnja 2010., Conflict of laws.net. dostupno na <http://conflictoflaws.net/2010/boskovic-on-rome-ii-and-defamation/> (8. 2. 2019.).
4. Bouček, V. (2008). *Uredba Rim II - Komunitarizacija Europskog međunarodnog deliktneog prava: povijesna skica i opći pravni okvir*. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 45 (82), 287-304.
5. Bouček, V. (2015). *Uobičajeno boravište u hrvatskom međunarodnom privatnom pravu*. Zbornik Pravnog Fakulteta u Zagrebu, 65 (6), 885-914.
6. Brüggemeier, G.; Colombi Chiacchi, A.; O'Callaghan, P. (ur.). (2010). *Personality Rights in European Tort Law*. Cambridge University Press. Cambridge.
<https://doi.org/10.1017/CBO9780511676161>
7. Campiglio, C. (2015). *La legge applicabile alle obbligazioni extracontrattuali (con particolare riguardo alla violazione della privacy)*. *Rivista di diritto internazionale private e processuale*, 51 (4), 857-866.
8. Dickinson, A. (2011). *The Rome II Regulation, The Law Applicable to Non-Contractual Obligations*. Oxford University Press. Oxford.
9. Frigo, M. (2012). *Recognition and Enforcement of Judgments on Matters Relating to Personality Rights and the Recast Proposal of the Brussels I Regulation*, u: Pocar, F.; Viarengo, I.; Villata, F. C. (ur.). *Recasting Brussels I, Proceedings of the Conference held at the University of Milan, 25-26 November 2011*, Cedam, Milano, 341-352.
10. Fuchs, A. (2011). *Art. 7 Rome II*, u: Huber, P. (ur.), *Rome II Regulation. Pocket Commentary*, Sellier. European Law Publishers. Munich. 202-226.
11. *Hamburg Group for Private International Law*. (2003). *Comments on the European Commission's Draft Proposal for a Council Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations Source*. *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, 67 (1), 1-56.
<https://doi.org/10.1628/0033725033654045>
12. Huber, P. (ur.). (2011). *Rome II Regulation. Pocket Commentary*, Sellier. European Law Publishers. Minhen.
<https://doi.org/10.1515/9783866539020>
13. Illmer, M. (2011). *Introduction*, u: Huber, P., *Rome II Regulation. Pocket Commentary*, Sellier. European Law Publishers. Minhen. 24-28.
14. Kenny, D.; Heffernan, L. (2015). *Defamation and privacy and the Rome II Regulation*, u: Stone, P.; Farah, Y. (ur.), *Research Handbook on EU Private International Law*. Edward Elger. Cheltenham. 315-343.
<https://doi.org/10.4337/9781781954553.00018>

15. Klarić, P. (ur.) (2006). *Odgovornost za neimovinsku štetu zbog povrede prava osobnosti*. Narodne novine. Zagreb.
16. Knežević, G. (1991). Član 28., u: Dika, M.; Knežević, G.; Stojanović, S. (ur.). *Komentar Zakona o međunarodnom privatnom i procesnom pravu: Zakon o rešavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima*. Nomos. Beograd.
17. Koziol, H.; Warzilek, A. (ur.). (2005). *Persönlichkeitsschutz gegenüber Massenmedien/ The Protection of Personality Rights against Invasions by Mass Media*. Tort and Insurance Law, vol. 13. Springer. Beč.
https://doi.org/10.1007/3-211-29443-0_24
18. Kunda, I. (2007). Uredba Rim II: ujednačena pravila o pravu mjerodavnom za izvanugovorne obveze u Europskoj uniji, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 28 (2), 1269-1324.
19. Kunda, I. (2008). *Pravo mjerodavno za povrede prava intelektualnog vlasništva*. Doktorska disertacija. Pravni fakultet u Zagrebu.
20. Kunda, I. (2012). Policies Underlying Conflict of Law Choices in Environmental Law, u: Sancin, V. (ur.). *International Environmental Law: Contemporary Concerns and Challenges*. GV Založba. Ljubljana. 507-527.
21. Kunda, I.; Vrbljanac, D. (2016). Jurisdiction in Internet Defamation Cases and CJEU's Policy Choices, u: Kandžija, V.; Kumar, A. (ur.). *Economic integrations, competition and Cooperation/Intégrations économiques, concurrence et cooperation*. Cernafi International. Grenoble. 738-756.
22. Magallón, N. (2010). Country of Origin Versus Country of Destination and the Need for Minimum Substantive Harmonisation (posted by Marta Requejo), 20. srpnja 2010., dostupno na Conflict of Laws, <http://conflictolaws.net/2010/country-of-origin-versus-country-of-destination-and-the-need-for-minimum-substantive-harmonisation/> (9. 2. 2019.).
23. Mankowski, P.(2016). Article 7, u: Magnus, U.; Mankowski, P. (ur.). *Brussels Ibis Regulation*. European Commentaries on Private International Law, ECPII, vol. 1, Sellier. European Law Publishers, Otto Schmidt. Köln. 121-369.
24. Matić, Ž. (1967). Međunarodno privatno pravo obveza iz vanugovorne odgovornosti za štetu. *Zbornik za pomorsko pravo*, 6, 271-302.
25. Nagy, C. I. (2012). The Word is a Dangerous Weapon: Jurisdiction, Applicable Law and Personality Rights in EU Law - Missed and New Opportunities. *Journal of Private International Law*, 8 (2), 251-296.
<https://doi.org/10.5235/JPRIVINTL.8.2.251>
26. Plender, R.; Wilderspin, M. (2009). *The European Private International Law of Obligations*, 3rd edn. Sweet and Maxwell. London.
27. Solovay, N.; Reed, C. K. (2003). *The Internet and Dispute Resolution: Untangling the Web*. Law Journal Press. New York.
28. Tomljenović, V. (1998). *Pomorsko međunarodno privatno pravo: izvanugovorna odgovornost za štetu i problem izbora mjerodavnog prava*. Pravni fakultet u Rijeci. Rijeka.

29. Vodinić, V. V. (2003). *Međunarodno privatno pravo ličnosti*. Nomos. Beograd.
30. Vogel, B. J. (2014). *Das Medienpersönlichkeitsrecht im Internationalen Privatrecht*. Nomos. Baden-Baden.
<https://doi.org/10.5771/9783845254289>
31. Von Hein, J. (2010). Von Hein on Rome II and Defamation, 19. srpnja 2010., dostupno na Conflict of Laws, <http://conflictolaws.net/2010/von-hein-on-rome-ii-and-defamation/> (8. 2. 2019.).
32. Wallis, D. (2009). Introduction: Rome II - A Parliamentary Tale, u: Ahern, J.; Binchy, W. (ur.). *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations*. Martinus Nijhoff Publishers. Leiden-Boston. 1-7.
<https://doi.org/10.1163/ej.9789004171930.i-480.9>

Summary

LAW APPLICABLE TO VIOLATIONS OF PERSONALITY RIGHTS IN THE NEW CROATIAN PIL ACT: IS THE ACCEPTED SOLUTION THE MOST APPROPRIATE ONE?

Regulation (EC) No 864/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 on the law applicable to non-contractual obligations (Rome II Regulation), containing rules on applicable law for non-contractual obligations, is one of the most important sources of European private international law. Due to the inability of finding a compromise on the appropriate connecting factor for personality rights violations in the legislative procedure of enacting the Rome II Regulation, the European legislator decided to exclude violations of personality rights from the Rome II Regulation ambit. Since this issue is not governed by a relevant EU private international law source, courts of each EU Member State apply national conflict of laws rules. At the end of 2017, the new Private International Law Act was enacted in the Republic of Croatia and entered into force in January 2019. In the new PIL Act, the Croatian legislator decided to extend the application of the Rome II Regulation even to those issues which are excluded from its scope of application. The consequence of this approach is the fact that the law applicable to personality rights violations before Croatian courts will be determined based on Rome II general rule, i.e. the place of occurrence of the direct damage as a connecting factor. The latter demonstrates the influence of European law on Croatian private international law, not only in cases covered by the EU private international law sources, but also those falling outside of their scope. The aim of this paper is to analyze whether the approach accepted in the new PIL Act is the most appropriate one for violations of personality rights, particularly considering the controversy regarding the appropriateness of the place of occurrence of damage as the connecting factor during Rome II legislative procedure.

Key words: *applicable law; conflict of laws rules; European Union; personality rights; private international law*

